

ב' בחשוון, תשפ"ג

27 באוקטובר 2022

עודכן בתאריך 1 בפברואר 2023

הנדון: התאמות בדרכי היבחנות לתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב

הנבחרים בשנת הלימודים תשפ"ד (מעקב והגשת בקשות לוועדה מחוזית בתשפ"ג)

פתיחה

ככל שנה מוגש לעיונכם חוזר הנהלים הכולל את ההנחיות והנהלים המעודכנים בתחום ההתאמות בדרכי ההבחנות בבחינות הבגרות. התאמות אלו מיועדות לתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב שקשייהם באים לידי ביטוי באופן הבעת הידע הנרכש. טיפול בתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב דורש התארגנות בית ספרית מיטבית, כחלק מתהליך חינוכי אינטגרלי, והתאמות אלו הינן חלק מרצף חינוכי שלם.

החוזר מציג עקרונות להתבוננות ושיקולי דעת שיש לקחת בחשבון בעת איתור, התערבות וטיפול, בבואם של צוותי החינוך לדון בנחיצות ההתאמות בדרכי ההבחנות בבחינות הבגרות לתלמידים אלה. החוזר מציג גם את ההנחיות לאופן הטיפול בהכנת הבקשות עבור בתי הספר המגישים את הבקשות לוועדה מחוזית.

מעורבותם של הצוות החינוכי, התלמידים והוריהם בתהליך החינוכי חשובה ביותר ואף הכרחית להצלחה. חוות הדעת המקצועית של מורי בית הספר משמעותית בקבלת ההחלטות בעניין תלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב, והיא נשענת ומגובה בהמלצות האבחון הדידקטי או הפסיכודידקטי. לתהליכי הלמידה ולתהליכים הפסיכופדגוגיים משמעות בפיתוח כישורי תלמיד, כישורי למידה וכישורי היבחנות אשר יביאו את התלמידים לידי מימוש וביטוי יכולותיהם.

הבנות אלה ביססו את פיתוח התוכנית "מלקוויות ללמידה" - התוכנית המערכתית לטיפול בתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב. התוכנית "מלקוויות ללמידה" החלה לפעול בשנת הלימודים תשע"ח בחטיבות הביניים, ובשנת תשפ"ג מיושמת ב-65 רשויות מקומיות. זוהי תוכנית מערכתית לאיתור ולטיפול בתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב והינה חלק אינטגרלי מהתהליך החינוכי הבית ספרי כבר בשלב הגיל של חטיבת הביניים. לצורך כך, מוקצים בחטיבות הביניים שבתוכנית משאבים וכלים שמטרתם לחזק את מסוגלותם של צוותי החינוך ולאפשר תהליכי למידה והוראה מיטביים תוך התייחסות להיבטים פסיכו-פדגוגיים לקידום התלמידים. לקראת המעבר לתיכון, תלמידים שאותו וטופלו על ידי הצוות החינוכי, עברו תהליך התערבות, ונמצא צורך בבירור נוסף ובדיקת זכאות להתאמות בדרכי הבחנות, יופנו להמשך בירור ואבחון במסגרת המל"ל (מערך לקוויות למידה) שבשפ"ח. האבחון יהיה במימון משרד החינוך. סל התאמות בדרכי ההבחנות בבחינות הבגרות בוועדות המחוזית ובמסגרת התוכנית "מלקוויות ללמידה" זהה. עם זאת, יש לשים לב כי לא ניתן להגיש בקשה לוועדה מחוזית בעבור תלמידים הלומדים בבתי הספר בהם מיושמת התוכנית. על כן, חשוב כבר בתחילת שנת הלימודים לסקור את רשימת תלמידי שכבת י ולאתר את כל התלמידים שלמדו בשנת הלימודים תשפ"ב בחטיבה המיישמת את התוכנית. דגש מיוחד לתלמידים במעברים בין רשויות מקומיות ובתי ספר.

המאה ה - 21 מלווה בשינויים המחייבים התבוננות מחודשת והעמקה בצורכי התלמידים עם הפרעת הקשב. במהלך שנת הלימודים תשפ"ב כינס האגף צוות חשיבה ופיתוח רב מקצועי אשר כלל: נציגים מן האקדמיה, אנשים ממקצועות הבריאות העובדים בשדה, ואנשי מטה מתחומים שונים, במטרה לבחון לעומק את נושא האיתור של תלמידים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר במערכת החינוך והטיפול בהם. לאחרונה פורסם מסמך הפרעת קשב ופעלתנות יתר של תלמידים במערכת החינוך - מדיניות האיתור והטיפול בתלמידים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר. אנו ממליצים לכם לעיין בחוברת ולפעול באופן מערכתי וסדור באיתור וטיפול בתלמידים אלו. לרשותכם מערך הדרכה מחוזי מקצועי מטעם אגף לקוויות למידה והפרעת קשב, ואנו מזמינות אתכם להסתייע במידת הצורך. אנו מקוות שתהליכים אלה, הנוגעים בהיבטים השונים בטיפול בתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב והמדגישים התערבות וסיוע בתהליכי למידה, משמעותיים וחשובים בעבור כל מי שעוסק בחינוך.

בברכת שנת עבודה פורייה, מעשירה ומקדמת

הילה אהוד מור חיים
ממונה על מערך תהליכי אבחון והתאמות
אגף לקוויות למידה והפרעת קשב, שפ"י

דני ז'ורנו
מנהלת אגף לקוויות למידה
והפרעת קשב, שפ"י

העתקים :

גב' אינה זלצמן, סמנכ"לית בכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי
מר מוהנא פארס, סמנכ"ל ומנהל המינהל לחינוך טכנולוגי
ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית
מנהלי מחוזות
מר יובל אוליבסטון, סגן יו"ר המזה"פ ומנהל אגף א' פיתוח פדגוגי
גב' עינב לוק, מנהלת אגף בכיר שפ"י
מר דויד גל, מנהל אגף בכיר בחינות
ד"ר קרן רז נצר, מנהלת אגף א' לחינוך על-יסודי
גב' סימה עובדיה פורצנל, מנהלת אגף יישומי חוק ומדיניות במערכת החינוך ויו"ר וועדת ערעורים
גב' מימי פלצי, ממונה על חינוך מיוחד בבתי הספר
מר חיים מויאל, מנהל אגף א' חינוך לילדים ונוער בסיכון
גב' שירין נאטור חאפי, מנהלת אגף חינוך ערבי
גב' איה חיראדין, מנהלת אגף חינוך דרוזי וצ'רקסי
מר אהרון שחר, מנהל אגף מגמות מדעיות הנדסיות, מינהל חינוך טכנולוגי
ד"ר חוה פרידמן, מנהלת אגף פסיכולוגיה, שפ"י
גב' זוהרה פלורסהיים, מנהלת אגף ייעוץ, שפ"י
גב' דבורה ראנד, מנהלת חטיבה בכירה יישומים לבעלויות חינוך
מר ארז רונן, ס' מנהל מערכות מידע – מנהלת טכנולוגיות דיגיטליות
מפקחים רפרנטים לקוויות למידה
יושבי ראש וועדות התאמה מחוזיות
מר צבי יערי, רכז פורום אבחון ולקוויות למידה, אגף פסיכולוגיה
מדריכי לקוויות למידה : מרכזים, ארציים ומחוזיים
גב' מיכל מנקס, סמנכ"ל חינוך וחברה - מרכז השלטון המקומי
ד"ר שי פרוכטמן, יו"ר איגוד מנהלי המחלקות לחינוך ברשויות המקומיות
מר רן ארז, יו"ר ארגון המורים
גב' יפה בן דוד, יו"ר הסתדרות המורים
מר מירוס שיף, יו"ר פורום וועדי ההורים הישובים

תוכן עניינים	עמוד
1. כללי	5
2. קווים מנחים לצוות החינוכי.....	5
2.1 רקע	
2.2 איתור, התערבות, תיעוד ומעקב לאורך השנה	
2.3 הוועדה הבית ספרית	
3. נוהל הגשת הבקשות לוועדות התאמה מחוזיות.....	10
4. לוח הזמנים להגשת בקשות להתאמות בדרכי היבחנות לוועדות התאמה	
מחוזיות.....	11
5. אגף הבחינות וועדת חריגים	11
6. וועדת ערעורים על החלטת ועדה בית ספרית, על החלטת וועדת התאמות מחוזית וערעור	
במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה".....	11
6.1 הגשת ערעור על החלטת וועדה בית ספרית	
6.2 הגשת ערעור על החלטת הוועדה המחוזית/חריגים – ועדת ערעורים עליונה	
6.3 נוהל הגשת ערעור	
6.4 וועדת ערעורים על התוכנית "מלקויות ללמידה"	
7. קשר עם הורים	13
8. שינויים והדגשים	14
8.1 התאמות על רקע הפרעת קשב ופעלתנות יתר	
8.2 שינוי בהתאמה התעלמות משגיאות כתיב במקצועות שפה	
8.3 התוכנית "מלקויות ללמידה"	
8.4 מערכת הבגרות החדשה	
8.5 רפורמת התחדשות הלמידה במקצועות המח"ר	
9. טבלה מרכזת פירוט ההתאמות בדרכי היבחנות והנחיות להגשת הבקשות לוועדת התאמות	
מחוזית.....	19
10. הבהרות על פי תוכניות מיוחדות.....	25
11. תרשים התאמות בדרכי היבחנות	27
12. נספחים	28

חוזר זה מפרט את ההנחיות לאופן הטיפול בבקשות להתאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות בעבור תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב, לרבות תלמידים אשר היו זכאים לתמיכה מסל השילוב המוסדי בחטיבת הביניים¹, הלומדים בשנת הלימודים תשפ"ג בכיתה י' ועתידים להיבחן בבחינות הבגרות החל משנת הלימודים תשפ"ד.

בקשות להתאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות נידונות ומאושרות באפשרויות הבאות:

1. לאחר דיון בוועדה בית ספרית
 2. לאחר דיון בוועדה מחוזית או בוועדת ערר
 3. במערכי המל"ל, ברשויות המקומיות שבתוכנית "מלקויות ללמידה"
- החוזר מפרט את רשימת ההתאמות בדרכי ההבחנות שניתן לבקש ולאשר, את אופן הגשתן ואת הגורם המוסמך לאישורן. כמו כן מפרט החוזר את העקרונות והנהלים, ואת השלבים הנדרשים בתהליך הדיון לשם קבלת ההחלטות להגשת הבקשות להתאמות בדרכי היבחנות, כמו גם את לוח הזמנים. כדי לסייע בעבודתכם המקצועית, מצורפים לחוזר נהלים זה נספחי חובה ומידע (נספחים 1-12, 14) וכן נספחי רשות (נספחים א-ג).

2. קווים מנחים לצוות החינוכי לקראת ובעת הדיון באישור הבקשה בוועדה הבית ספרית ובקבלת החלטה להגשת בקשה לוועדה המחוזית

2.1 רקע

העבודה בבית הספר עם תלמידים שאותרו עם קשיים או עם חשד ללקויות למידה וקשב, מתבססת על מדיניות החורטת על דגלה את ערכי ההכלה ומקדמת מתן מענה מותאם לצרכיהם השונים של התלמידים, בדגש על קידום לומד עצמאי. לכן, קיימת חשיבות רבה לתהליכים המתקיימים בבית הספר טרום הגשת הבקשה לוועדה המחוזית או טרם ההפניה להמשך בירור במערכי המל"ל (ברשויות המקומיות שבתוכנית "מלקויות ללמידה").

חשוב להקפיד על תהליכים מערכתיים ופרטניים הכוללים סדירויות של איתור ומיפוי, התערבויות מתמשכות לצד תהליכי הערכה ובקרה המתועדים באופן תדיר. כל זאת בד בבד עם העצמת צוותי החינוך באמצעות פיתוח מקצועי וקידום עבודת צוות והקשר עם ההורים. מומלץ ככל שניתן לשתף גורמים רלוונטיים המעורבים בעבודה עם התלמיד והוריו.

התאמות בדרכי היבחנות נועדו לפצות על קשיים נורו-התפתחותיים של התלמיד ולאפשר לתלמיד לשקף כראוי את הידע והמיומנויות שרכש. ספר האבחנות הפסיכיאטריות, ה- DSM5 החליף את השימוש במונח "לקות למידה" במונח "הפרעת למידה ספציפית". מונח זה מדגיש את החשיבות שבמתן התערבות מוקדמת, ובהתבוננות על התפקוד הלימודי בפועל ולקבוע באיזו מידה הקושי הנוירולוגי מפריע לתהליכי הלמידה או מעכב אותם, כלומר **באיזו מידה נוצרת הפרעת למידה ספציפית**. כך למעשה

¹ בכל מקום בחוזר בו מצוין "תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב", ההנחיות כוללות גם תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב אשר היו זכאים לתמיכה מסל השילוב המוסדי בחטיבת הביניים. לגבי התאמות לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב אשר זכאים לשירותי חינוך מיוחדים מתוקף החלטות ועדת זכאות ואפיון, יש לפעול על פי ההנחיות חוברת הקמת בסיס הדיווח תשפ"ג, פרק ג' - חינוך מיוחד.

המקור הנורולוגי לקושי כלשהו אינו מספיק. גישה זו מדגישה את התקווה והאמונה כי התערבות וטיפול מותאמים ישפרו, אצל מרבית התלמידים, גם את התפקוד הלימודי. חשוב לזכור כי קיימת שונות טבעית ביכולות ובהישגים של כלל התלמידים. על כן חשוב לתת את הדעת **למקור הקושי** ולהבחין בין ההתאמות בדרכי ההוראה והלמידה לבין ההתאמות בדרכי ההיבחות. **הקניית המיומנויות בדרכי למידה** ותרגולן לאורך שנות הלימוד הן חשובות ותורמות לשיפור המיומנויות הנרכשות, לפיתוח כישורי לומד עצמאי והתפתחות יכולות פיצוי. על כן, יש להתייחס להשלכות ארוכות טווח של השימוש בהתאמות בדרכי ההיבחות העלולות למנוע תרגול ופיתוח של מיומנויות חשובות. רק לאחר הקנייה, תרגול המיומנויות יש לוודא באיזו מידה, מבחן ללא שימוש בהתאמות מאפשר את הבעת הידע.

הרחבה אודות פירוט סל ההתאמות, רמתן והרקע לכל התאמה ניתן לקרוא בחוברת יישום התאמות – עדכון מאי 2022: [יישום התאמות בדרכי ההיבחות בבחינות הבגרות עבור תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב](#)

2.2 איתור, התערבויות, תיעוד ומעקב לאורך השנה:

2.2.1 איתור התלמידים

לקראת המעבר לתיכון ייאסף המידע הנחוץ ליצירת הרצף הטיפולי עבור התלמיד (בהתבסס על דיווחי ההורים, איסוף מידע מבתי ספר קודמים) כמו היסטוריה לימודית, התערבויות שנעשו ומידת השפעתן, נקודות חוזק, תעודת סיום כיתה ט', אבחונים קודמים, אם היו, וחומרי רקע נוספים. במהלך ההוראה השוטפת יתעד הצוות החינוכי סימנים או רמזים המעלים חשד לקושי משמעותי בלמידה המגובים בעדויות כגון: השתתפות בדיוני הכיתה לעומת הישגים נמוכים במבחנים, הימנעות מקריאה או כתיבה, פניות מרובות לתיווך, אי שקט, איטיות ועוד. חשוב להקפיד על תהליך מתמשך לאורך השנה בו יבוצעו מספר בדיקות תוך קביעת צמתים אחת לחודשיים בהן יתקבלו דיווחי מורים, שיח עם התלמיד, היועצויות, למידה מתוצרי כתיבה.

2.2.2 התערבויות עם התלמידים

ההתערבות עם תלמידים עם לקויות למידה ו/או הפרעת קשב מדגישה את התהליך הרב תחומי המתייחס להיבט הלימודי, החברתי, ההתנהגותי והרגשי אשר מטרתו להקנות לתלמיד כלים להתמודדות עם הקושי וכן כלים ללומד עצמאי, ככל שניתן ולחזק את אמונתו ביכולותיו. ההתערבות יכולה להתבצע בכיתה ו/או מחוצה לה בהתאם לצרכי התלמידים, משאבי ביה"ס והיבטים מערכתיים נוספים. חשוב לזכור כי ההתאמות בבחינות הבגרות יינתנו רק לאחר רצף התערבויות חינוכיות הניתנות לתלמידים עם לקויות למידה וקשב במסגרת בית הספר ומהוות את השלב האחרון בתוכנית ההתערבות. להרחבה אודות תהליכי האיתור, ההערכה וההתערבות בהיבטים לימודיים ופסיכו־דגוגיים ניתן לעיין בחוברת ["התגובה להתערבות" - RTI](#) ובחוברת [משיקים - אומנות ההוראה בכיתות הכוללות תלמידים עם קשיים ועם לקויות למידה בהשקפה לתחומי דעת](#)

2.2.3 תיעוד ומעקב רציף לאורך השנה

תהליכי ניטור וקבלת החלטות דורשים מעקב שיטתי אחר התלמידים ותיעוד רציף. אלה נדרשים מייד עם איתור התלמיד כמתקשה ובהתאם לצורך, ייערכו בדיקות נוספות אשר יתועדו בתיקו של התלמיד. לאור הניסיון עם האתגרים שהציבה בפנינו מגפת הקורונה חשוב שבעתיים לאסוף מידע בכל נקודת זמן אפשרית בין כותלי בית הספר (לצלם מחברות, לשמור עבודות ומבחני תלמיד וכו').

חשוב להקפיד ולהתבונן בתלמידים עם קשיים בלמידה בנקודות זמן שונות ולשאוף להיכרות מעמיקה ומשמעותית מתוך דרכי ההוראה והלמידה השוטפות והמגוונות, גיבוש תובנות על דרכי למידה מותאמות. העדויות יכללו גם שיחות מתועדות עם התלמיד ועם הוריו, דיווחי מורים, גיליונות הישגים, תוצרים בכתב ידו של התלמיד, תעודות מחצית וסיום, עבודות התלמיד ומבחנים משווים, תוך התייחסות ליכולתו של התלמיד לפצות על קשייו.

תיעוד מבחנים והישגים - מומלץ לבצע לפחות מבחן אחד במחצית א, ללמוד על קשייו ועל הפער בין ידיעותיו לבין הישגיו של התלמיד ולסייע לו בהתאם. לפי הצורך ייערך מבחן נוסף רגיל ומבחן עם התאמות, בהתאם ללוח המבחנים השכבתי (בהמשך מחצית א ובמחצית ב בהתאם לממצאים) ויתועדו ויאספו עדויות ממבחנים שניתן ללמוד מהם בהתאם למקצוע המבוקש (ראה פירוט בפרק 4). אין לבחון את התלמיד בכמה מבחנים במקצועות שונים או תוך מתן כמה התאמות מרמות שונות באותו היום. בתוך כך, חשוב כי משך זמן המבחן המקורי לא יעלה על שני שיעורים אקדמיים רצופים.

2.2.4 למידה מרחוק בעת הצורך –

למידה מרחוק, במידה ומתקיימת, היא נדבך נוסף בדרכי ההוראה וההיכרות עם התלמיד. לכן, ההתייחסות לאופן למידה זה תיעשה בדומה ללמידה מדרכי ההוראה המגוונות בכיתה. כלומר, אין הכוונה לדלות מידע על הלמידה מרחוק במיוחד לוועדות ההתאמה, אלא להכיר את היכולות ואת מגבלות הלמידה של התלמיד ובכללם את התמודדותו עם הלמידה מרחוק. בחוות דעת הצוות החינוכי אפשר לכלול את ההתייחסות ללמידה מרחוק בכל אחת מהשאלות המופיעות בנספח 3 הכוללת גם התבוננות בחסמים או בהזדמנויות בלמידה. ניתן להסתייע בשני מסמכים שפרסם אגף לקווים למידה והפרעת קשב העוסקים בנושא:

[כשלקות למידה והפרעת קשב פוגשות את הלמידה המקוונת.](#)
[רואים ומעריכים גם מרחוק את התלמידים עם לקווים הלמידה והקשב](#)

2.3 הוועדה הבית ספרית

לקראת סוף שנת הלימודים תתכנס וועדה בית ספרית אשר תערוך התבוננות נוספות על כל התהליכים שתועדו במהלך השנה.

מטרות הוועדה הבית ספרית הן:

1. בחינת נחיצות ההתאמות ודיון באישור ההתאמות שבסמכות בית הספר (עם אבחון או בלעדיו).
2. בחינת נחיצות ההתאמות שאינן בסמכות בית הספר, טרם הגשת הבקשות לוועדה המחוזית.

2.3.1 הרכב הוועדה הבית ספרית:

הרכב הוועדה יכול להיות הרכב המועצה הפדגוגית שמתכנסת במהלך השנה או ההרכב הזה:

- ✓ יו"ר הוועדה, מנהל בית הספר או נציגו
- ✓ מחנך הכיתה
- ✓ יועץ השכבה
- ✓ רכז לקווים למידה
- ✓ רכז השכבה
- ✓ מורים מקצועיים
- ✓ פסיכולוג בית הספר (על פי האפשרויות הקיימות)
- ✓ מת"ל- מעריך תפקודי למידה (על פי האפשרויות הקיימות)

- ✓ רכז השתלבות
- ✓ מורה שילוב, בהתייחס לתלמידים זכאי תכנית שילוב (על פי האפשרויות הקיימות)
- ✓ גורמים נוספים שיכולים לתרום לדיון המקצועי בהתאם לרלוונטיות ושיקול דעת בית הספר

החלטת הוועדה תהיה קבילה אם תתקבל בהשתתפות יו"ר ועדה ולפחות שניים מבעלי התפקידים הבאים: מחנך הכיתה, יועץ השכבה ורכז לקויות למידה.

2.3.2 הדיון בוועדה הבית ספרית

לצורך אישור הבקשה להתאמות שבסמכות בית הספר או החלטה להגשה לדיון בוועדה המחוזית, חובה לתעד את הדיון וכן שיתקימו התהליכים הבאים:

- ✓ התלמיד רכש את רמת הידע הנדרשת להיבחנות בבחינות הבגרות.
- ✓ היבחנות ללא התאמות אינה מאפשרת לתלמיד את הבעת הידע הקיים בהתאם לרמתו. לא נמצאו דרכים אחרות לפיצוי על הקושי בביטוי הידע הקיים, למרות התערבות לימודית והקניית מיומנויות.
- ✓ נתוני המעקב בתחילת שנת הלימודים מצביעים על קושי שעדיין שלא חלף, **למרות ההתערבות הלימודית**.
- ✓ המלצה ברורה של רוב מורי התלמיד, כולל המורה המלמד את המקצוע המבוקש.
- ✓ מחווני המורים נמצאים בהלימה האחד לשני.
- ✓ במקרים שבהם הומצא או נדרש אבחון, חוות דעת המאבחן מצביעה על הפרעת למידה ספציפית משמעותית, המצדיקה את הבקשה.
- ✓ מסמכים נוספים שיוכלו לסייע לדיון בנחיצות ההתאמות: שאלון איתור ראשוני (למורה, לתלמיד, להורה, נספחים [1'א](#) + [2'א](#) + [3'א](#)), מחוון מורה ([נספח ב](#)), תיעוד מפורט של דיונים ותהליכי התערבות מכל סוג בתחום הרגשי, האקדמי ועוד.
- ✓ **הסכמה של לפחות שלושה חברים בוועדה הבית ספרית על הבקשה הספציפית.**

2.3.3 דגשים לדיון בוועדה הבית ספרית:

חשוב לזכור כי קיימת שונות טבעית ביכולות ובהישגים של תלמידים. על פי הספרות המקצועית, שכיחות התלמידים עם לקויות למידה במערכת החינוך נעה בין 5%-15% לכל סוגי הלקויות, ובכללם גם לקות למידה שהמענה עבורה הינן התאמות שבסמכות בית הספר. יש לקיים דיון מעמיק בבחינת הצורך להתאמות המבוקשות בהתאם להערכת רמת התפקוד, הידע והנחיצות, ובכל מקרה יש לתת את הדעת לכל בקשה וצורך של תלמיד בנפרד ולגופו של כל עניין בעת הדיון.

1. בחינת מקור הקושי בתפקודו של התלמיד במקצועות/המבוקש/ים. יש לוודא כי **מקור הקושי הינו על רקע נוירולוגי ולתלמיד רמת ידע התואמת את הרמה הנדרשת בבחינות הבגרות** וכי הקושי אינו נובע מסיבה אחרת כמו – חסך לימודי, תפקוד תלמידאי לקוי, חוסר עניין, היעדרויות, היעדר פניות רגשית ועוד. דגש מיוחד והקפדה נדרשים בעקבות מצבי חירום שונים (בטחוני או בריאותי), המחייבים דיוק בנוגע למקור הקושי.
2. בחינת ההיסטוריה הלימודית והסיוע שקיבל עד כה.

3. מידע העולה מחוות הדעת של המורים, מהעבודות ומהמבחנים : חשוב לבחון באיזו מידה המבחנים המצורפים תואמים את רמת הידע הנדרש ואת הסטנדרטים המצופים במקצועות שבהם התלמיד אמור להיבחן.

4. גיליון הציונים, תעודות התלמיד וההערות המילוליות בתעודה מהוות עדויות תומכות בבקשה.

5. **האבחון נערך החל מתאריך 01.07 של סיום כיתה ו' ולפחות שישה חודשים לפני הגשתו לוועדה המחוזית ומכיל את כל המידע הנחוץ לקבלת ההחלטה על פי הדרישות וההנחיות של אגף לקווים למידה והפרעת קשב וכולל ממצאים התומכים בבקשה.** ניתן לעיין [בדף מידע למאבחן](#).

6. דיווח על התאמות שבסמכות בית הספר יתבצע באמצעות המנב"סנט בעבור נבחנים בשנת הלימודים תשפ"ד בלבד בהתאם לתאריכי הדיווח המפורסמים מדי שנה באתר אגף הבחינות .

✓ ניתן להיעזר במחווים שונים המסייעים בקבלת ההחלטה, כגון [נספח א](#) - איתור ראשוני – שאלון למורה, [נספח ב](#) : בדיקה להיכרות והתבוננות בתלמיד בתחום הקריאה.

2.3.4 דגשים לדינוי הוועדה הבית ספרית בהתאמה של **הארכת זמן הבחינה** : בחינות הבגרות אורכות מספר שעות בהתאם לתחום הדעת ולהיקף התכנים. עלכן משך הבחינה נקבע מראש ביחס להספק רוב התלמידים. במהלך שנות הלימוד הצוות החינוכי בבית הספר מקנה לתלמידים כלים ומיומנויות להתארגנות ולעבודה בזמן המוקצב. כאשר עולים קשיים, חשוב להקנות כלים להתמודדות עם הקשיים הללו בהתאם ללקות או למגבלה כדי שהתלמידים יוכלו לעקוף אותם. עם זאת, קיימים מצבים שונים בחייהם של התלמידים העלולים למנוע מהם להביע את ידיעותיהם בזמן המוגדר של הבחינה. במצבים אלה חשוב מאוד לאפשר לתלמידים הארכת זמן. להלן טבלה מסייעת לקבלת ההחלטה :

מקור הקושי – שימו לב, אין הכוונה כאן לאבחן אלא לקבל מידע שייאסף על פי הפירוט הבא :		
על רקע לקות למידה והפרעת קשב/חשד ללקות למידה	על רקע רפואי (פיזיולוגי, פסיכיאטרי, נכות, מחלה)	על רקע רגשי/ נפשי
במקרים של איטיות בקריאה, איטיות בכתיבה, איטיות בתהליכי עיבוד וארגון מידע, קשיים התפתחותיים ראשוניים מתמשכים בתחום המוטוריקה שמשפיעים על התאום, קשיים בהתארגנות, קשיים בקשב – וניכר כי מקור הקשיים הללו בהפרעת למידה ספציפית על רקע נוירולוגי.	במקרים של מגבלות קבועות או זמניות על רקע אבחנה רפואית, אשר משליכות על תפקודו האקדמי של התלמיד ומונעות את הבעת הידע שרכש. <u>מומלץ לדון בהתאמה בכפוף להצגת מסמכים רפואיים עדכניים.</u>	במקרים בהם למצב הרגשי בו נתון התלמיד או המערכת יש השפעה על הבעת הידע בעת ההיבחנות (כגון מצב משפחתי, אירוע בטחוני, חרדת בחינות בעלת תסמינים גופניים ו/או קוגניטיביים). <u>מומלץ לדון בהתאמה בכפוף להצגת מסמכים תומכים עדכניים.</u>

2.3.5 החלטת הוועדה הבית ספרית

החלטת הוועדה הבית ספרית תימסר לתלמיד והוריו תוך שבועיים ממועד הדיון ([נספח ג'](#)) – הודעה להורים). מומלץ להזמין לשיחה ולהסביר את הנימוקים להחלטה שהתקבלה.

בית הספר יגיש את הבקשות לוועדת התאמות מחוזית באופן מרוכז עד לתאריך 4 ביוני 2023, ט"ו בסיוון תשפ"ג. הוועדה תתקיים במחוז הפיקוח שאליו בית הספר משויך. יש להגיש את הבקשה במסירה ידנית (או בדואר) לוועדת התאמות מחוזית שבמחוז (פירוט הכתובות ב [נספח 5](#)). בתי ספר המשתתפים בתשפ"ג בפיילוט של מערכת הבגרויות החדשה וקיבלו על כך הודעה מאגף הבחינות, יגישו את הבקשה באופן מקוון (נוהל הגשת בקשות במערכת הבגרויות החדשה יש לעיין בפרק 8 שינויים ודגשים).

להלן המסמכים שיש לצרף לבקשה:

כללי מסירה ידנית: בתי הספר אשר מגישים את בקשות התלמידים במסירה ידנית יגישו אותן בקלסר בצירוף נספח 2 (ריכוז בקשות התאמה) ויכללו רשימה מרוכזת של כל בקשות התלמידים הכלולות בקלסר בחתימת מנהל בית הספר. חתימת המנהל מאשרת כי הבקשות נבדקו והן כוללות את כל המסמכים הנדרשים בהתאם להנחיות האגף. בתי הספר יישמרו אצלם עותק של כל המסמכים שהוגשו בבקשה.

רשימת המסמכים שיוגשו עבור כל תלמיד:

1. נספח 1 – בקשות להתאמות: רשימת המסמכים וההתאמה המבוקשת.
2. נספח 3 – טופס הפניה לדיון בוועדת התאמה מחוזית הכולל סיכום דיון בוועדה הבית ספרית.
3. צילום תעודת הזהות של התלמיד/הורים (עם ספח). אין צורך בצירוף תעודת זהות בהגשה מקוונת.
4. תעודות סיום כיתות ט – י + צילום גיליונות הציונים לאורך השנה כולל תיעוד מבחנים, עבודות וכו'. (לבקשות המאושרות להגשה בסוף כיתה ט יש לצרף את צילום תעודות הסיום של התלמיד מכיתה ח ו-ט ואת גיליון הציונים של כיתה ט).
5. חוות דעת מפורטת של המורה/ים במקצוע/ות שבהם מבוקשת ההתאמה (ראה נספחים 9-12).
6. עבודות ומבחנים רלוונטיים של התלמיד (מבחנים מקוריים ולא צילומים) עם תאריך הבחינה, התיקונים, הניקוד הפנימי והציון הסופי, הערות המורה ושאלוני המבחן. חשוב להדגיש את האופן שבו התקבל הציון המדווח: האם בסיוע התאמה או לא, אם קיבל התאמה, איזו, האם הייתה דרך הערכה שונה (הערכה חלופית וכד').

7. מכתב בכתב ידו של התלמיד המסביר את נחיצות ההתאמות בעבורו. **המכתב ינוסח על ידו.**

8. אישור הורים על ויתור סודיות והעברת מידע מביה"ס לוועדות התאמה.

9. האבחון הרלוונטי: דידקטי או פסיכו דידיקטי או פסיכולוגי ודידיקטי, בהתאם להתאמות המבוקשות. על האבחון להיות חתום ותקף (לכל המוקדם החל ב-1 ביולי של סיום כיתה ו). כאמור, אין להגיש אבחון חדש שטרם עברו לפחות שישה חודשים מיום קבלתו והתקיימה התערבות בהתאם להמלצותיו ומקורות החוזק של התלמיד לפני הגשת הבקשה לדיון בוועדה המחוזית. מומלץ לעיין [בדף מידע למאבחן](#).

שימו לב: יש להגיש את כל הבקשות להתאמות בעבור התלמיד במועד אחד בלבד גם במסירה הידנית וגם במערכת המקוונת! יש לוודא שכל בקשה בעבור תלמיד מוגשת במלואה לכל ההתאמות הנחוצות עבורו עד תום כיתה יב. לא ניתן להגיש חלקי בקשות, ולכן נדרשת הקפדה יתרה לגבי ההחלטה על ההתאמה והיקף ההתאמות הנחוצות.

חשוב! אם הבקשה לא תידון בכלל עקב חוסר במסמכים הנדרשים, ניתן יהיה להגישה שוב לדיון בוועדה המחוזית רק במועד הבא, קרי בשנת הלימודים העוקבת.

לא תתאפשר השלמת מסמכים לוועדה לאחר הגשת הבקשה, לא במסירה ידנית ולא במערכת המקוונת.

1. הגשת כל הבקשות – עד יום ראשון 4 ביוני 2023 (ט"ו בסיוון התשפ"ג).
2. החזרת תשובות מהוועדה המחוזית למועד תורף תשפ"ד – עד יום שלישי 10 באוקטובר 2023 (כ"ה בתשרי התשפ"ד).
3. החזרת תשובות מהוועדה המחוזית למועד קנץ תשפ"ד – עד יום חמישי 04 בינואר 2024 (כ"ג בטבת התשפ"ד).
4. התאמות שאושרו בסמכות הוועדה המחוזית יתעדכנו ישירות במערכת.
5. **באחריות בית הספר** להקפיד לבדוק את הגעת התשובות מהוועדה המחוזית עד התאריך האחרון המפורסם לפי כל מועד. אם לא התקבלה תשובה יש לפנות לוועדה המחוזית לבדוק את הסיבה. מומלץ להכניס את התאריכים לבקרה ללוח הזמנים של בית הספר.
6. עם קבלת התשובה בבית הספר יש ליידע את התלמיד ואת הוריו על אודות החלטת הוועדה. נדרשת הקפדה יתרה במקרים שבהם הבקשה נדחתה באופן חלקי או מלא על ידי הוועדה המחוזית.
7. אם התלמיד והוריו או בית הספר מעוניינים להגיש ערר על ההחלטה, יש לשים לב למועדים הנקובים בתשובת הוועדה המחוזית ולפעול בהתאם.
8. שימו לב, רק לאחר הזמנת שאלוני בחינה מאגף הבחינות, ההתאמות שאושרו בוועדה מחוזית משתקפות במנבסני"ט. על בית הספר לוודא שהבקשה אושרה בדו"ח משוב לבית הספר שמתקבל מאגף הבחינות לאחר רישום התלמידים לבחינות הבגרות, ושהיא תואמת את תשובת הוועדה המחוזית.

5. אגף הבחינות וועדת חריגים

תלמידים הזקוקים להתאמות בדרכי היבחנות **שאינן על רקע לקות למידה ו/או בקשות החורגות מההתאמות שבסמכות ועדת התאמות בית ספרית וועדת התאמות מחוזית** יפנו לוועדת חריגים. בקשות לוועדות חריגים אפשר להגיש על רקע לקות רפואית או נפשית שאינה לקות למידה. מאחר שמדובר בבקשה חריגה במיוחד יש לוודא את נחיצותה. את הבקשה יש לגבות במסמכים רלוונטיים התומכים בבקשה, כולל מסמכים רפואיים עדכניים מתאימים, אבחונים, חוות דעת המורים ועבודות/מבחנים מקוריים של התלמיד. הבקשה תוגש על ידי מנהל/ת ביה"ס. בקשות לוועדת חריגים יש להגיש אל הגב' אהובה סיידוף, מנהלת תחום חריגים באגף הבחינות, באמצעות מערכת "השילובית" של המרב"ד בלבד ועל פי לוח הזמנים המפורט ב [חוזר הנחיות שנתי לשנת הלימודים תשפ"ג של אגף הבחינות](#).

6. ועדות ערעורים על החלטת ועדה בית ספרית, על החלטת וועדת התאמות מחוזית וערעור במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה"

6.1 **הגשת ערעור על החלטת ועדה בית ספרית** – כאמור להורים ולתלמיד קיימת זכות ערר על החלטת הוועדה הבית ספרית. במקרה זה, ערעור על ההחלטה יוגש על ידי בית הספר לוועדת ההתאמות המחוזית על פי הנוהל להגשה בפרק 3. הורים או תלמיד המבקשים לערער יפנו אל מחנך הכיתה עם הנימוקים לערעור. מחנך הכיתה ורכז לקויות למידה יגישו את הערעור בצירוף כל המסמכים שהיו מונחים בפני הוועדה הבית ספרית, לוועדת התאמות מחוזית בשבתה כוועדת ערעורים במועדי ההגשה הקיימים (ראה

פרק 4 לוח זמנים). יש לציין על גבי נספח מספר 1 המוגש לוועדה המחוזית כי מדובר בערר על החלטת הוועדה הבית הספרית.

6.2 ועדת ערעורים עליונה – הגשת ערעור על החלטת הוועדה המחוזית/וועדת חריגים של אגף הבחינות (ראה פרק 5): צוות בית הספר, הורים או תלמידים המבקשים לערער על החלטת הוועדה המחוזית או ועדת חריגים של אגף הבחינות יפנו לוועדת הערעורים העליונה.

על אופן הגשת הבקשה תצא הודעה בסמוך למועדי הגשת הערעורים (שימו לב, הנחייה זו תקפה רק עבור בקשות שיוגשו לדיון בוועדה מחוזית בתאריך 4 ביוני 2023).

ניתן לערער על החלטתה של ועדת ההתאמות המחוזית או ועדת חריגים רק פעם אחת בעבור כל תלמיד. לכן, יש לבחון היטב את טיב העדויות שנאספו לביסוס הטענות לערעור ולשקול אם להגישו במועד שנקבע על ידי הוועדה המחוזית או להמתין למועד ההיבחנות הבא, שאליו יצורפו עדויות נוספות ומוצקות יותר התומכות בבקשה (פירוט המועדים בהמשך).

1. ערעור יוגש רק על בקשות שנדונו בוועדת ההתאמות המחוזית או בוועדת חריגים ונדחו על ידן. יודגש שאין להגיש ערעור במקרה של בקשה שנשלחה לוועדת ההתאמות המחוזית או ועדת חריגים ותשובת הוועדה הייתה: "לא נדון". במקרים אלה ניתן להגיש את הבקשה לוועדת ההתאמות המחוזית בשנה העוקבת או לוועדת חריגים בהתאם לנוהל אגף הבחינות.

2. שימו לב: הבקשה תידון אך ורק על סמך המסמכים שבית הספר יצרף בעת הגשת הערעור. יש להקפיד להגיש בקשה מלאה, כמפורט לעיל וכן בהתייחס להערות בתשובת הוועדה המחוזית/חריגים. לא תתאפשר השלמת מסמכים לוועדה לאחר קבלת הבקשה.

3. לבקשת הערעור יש לסרוק ולצרף את שני המסמכים הבאים: נספח 8 ונספח 8א המצורפים לחוזר זה, מלאים וחתומים בהתאם לפירוט הבא:
נספח 8 – מוגש עבור כל אחד מהתלמידים ובו:

- ✓ ציון מועד הבחינה של התלמיד (חורף / קיץ) ושנת הלימודים שייבחן בה
 - ✓ יש לצרף את כל החומר שהוגש לוועדה המחוזית/וועדת חריגים באופן ברור וקריא וכן את תשובת הוועדה המחוזית/חריגים במלואה.
 - ✓ אם התלמיד נבחן כבר בבחינות הבגרות, נא לצרף גם את גיליון ציוני הבגרות.
 - ✓ מומלץ לצרף חומרים חדשים הרלוונטיים לבקשת הערעור המבססים את הבקשה, אם יש.
- נספח 8א – ובו ריכוז של כלל בקשות בית הספר לערעורים
- ✓ יש לכתוב את נתוני השכבה.

✓ יש לפרט באופן מרוכז את פרטי התלמידים והערעורים המוגשים.
בקשה ללא נספחים אלה לא תתקבל. יש להקפיד למלא את הנספחים ואת פרטי איש הקשר בבית הספר.

4. הדיון בוועדת ערעורים עליונה יהיה הדיון האחרון בעניינו של התלמיד והחלטתה תהיה סופית.

לוח זמנים להגשת הבקשות לוועדת ערעורים עליונה:

1. הגשת ערעור בסמוך לקבלת תשובות הוועדה המחוזית:
על פי המצוין בתשובת הוועדה המחוזית בלבד, עד 21 יום ממועד קבלת התשובה, והיא תנאי לדיון בעבור אותו מועד היבחנות.

2. הגשת ערעור שלא בסמוך להחזרת תשובות הוועדה המחוזית: במקרה שאין בידי בית הספר את כל המסמכים הנדרשים לערעור או אם התלמיד טרם הגיע לרמה הנדרשת, יוכל בית הספר להגיש ערעור לקראת מועד הבחינות הבא על פי התאריכים הבאים:

- למועד חורף תשפ"ד לא יאוחר מהתאריך 7.11.23 כג בחשוון התשפ"ד
- למועד קיץ תשפ"ד לא יאוחר מהתאריך 15.1.24 ה בשבט התשפ"ד

בהתאם לנאמר לעיל, במקרים יוצאי דופן, שבהם תשובות הוועדה המחוזית לאותו התלמיד שונות לכל התאמה (כאשר הנימוקים לדחייה לחלק מההתאמות הם כי לא נמצאה הצדקה לאישור ההתאמה ואילו הנימוק לדחייה במקצוע אחר מצביע על אי תפקוד לימודי/טרם רכש את הידע), ניתן להגיש את הערעור בפיצול למועדים שונים, על פי המפורט בסעיפים 1 ו-2. כלומר, רק במקצועות בהם הבקשה נדחתה בשל חוסר רכישת ידע ניתן יהיה לדחות את הבקשה למועד הבא ולהגישה עם ממצאים עדכניים המצביעים על רכישת ידע תואם בגרות, ואילו את שאר הבקשות יש להגיש תוך 21 יום מקבלת התשובה מהוועדה המחוזית. במקצועות רבי מלל - לא ניתן להגיש בקשה חלקית, הבקשה תהיה על כל מקצועות רבי המלל.

עם קבלת התשובה בבית הספר יש ליידע את התלמיד ואת הוריו אודות החלטת וועדת ערעורים עליונה ולהסביר להם את נימוקי הוועדה. חשוב שהצוות החינוכי בביה"ס יסייע לתלמיד במציאת דרכי סיוע ופיצוי. נדרשת הקפדה יתרה במקרים שבהם הבקשה נדחתה באופן חלקי או מלא.

6.3 ערעור במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה" (מל"ל) – פירוט אודות התוכנית "מלקויות ללמידה"
ואודות הגשת ערעור במסגרת התוכנית מפורטות בפרק 8.2.

7. קשר עם הורים

לקשר השוטף והרציף עם הורי התלמיד יש חשיבות רבה. בידיהם לסייע בהיכרות מוקדמת עם החוזקות ועם קשייו של התלמיד בכל ההיבטים, לכוון ולתמוך בו. לכן מומלץ להזמין להסבר, להתייעצות ולקבלת החלטה בנוגע להתאמות שבסמכות בית הספר ואלה שבסמכות הוועדה המחוזית או ועדת חריגים.

להלן נקודות חשובות לתשומת לב צוותי החינוך:

1. החלטת הוועדה הבית ספרית: יש לשתף את התלמיד ואת הוריו בנימוקים להחלטה שהתקבלה, הן בנוגע להתאמות שבסמכות בית הספר והן בנוגע להפניה לוועדת התאמות מחוזית.
2. עיון במסמכים: הורים שיבקשו לעיין במסמכים המוגשים לוועדה הבית ספרית או המחוזית יהיו רשאים לעשות כן באופן פיזי בבית הספר.
3. הורים גרושים: אם ההורים פרודים או גרושים, על בית הספר ליצור קשר בהתאם להנחיות המפורטות בחוזר מנכ"ל "הקשר בין מוסדות החינוך ובין הורים פרודים או גרושים" מספר 178 תשע"ד.
4. החזרת תשובות מהוועדה המחוזית: עם קבלת ההחלטה בוועדה הבית ספרית או תשובות הוועדה המחוזית מומלץ להזמין את התלמיד ואת הוריו להסבר התשובה. אם הדבר לא מתאפשר, חשוב לוודא שטופס התשובה יועבר אליהם בדרך אחרת. במידה והבקשה נדחתה יש לידע את ההורים בדבר הזכות לערר.

5. מכתבים להורים: עקב ניסיון העבר, הנכם מתבקשים שלא לפרסם באופן עצמאי חוזרים ומכתבים להורים אלא להפנות למידע ועיון בחוזרים המפורסמים על ידי אגף לקוויות למידה והפרעת קשב. ניתן להשתמש באגרת להורים בנושא לקוויות למידה וקשב תשפ"ב.

8. שינויים והדגשים

8.1 התאמות על רקע הפרעת קשב ופעלתנות יתר

במהלך שנת הלימודים תשפ"ב כינס אגף לקוויות למידה צוות חשיבה בנושא התאמות בדרכי ההיבחנות בבחינות הבגרות עבור תלמידים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר. צוות זה גיבש את המלצותיו ויחד עם אגף הבחינות נבחנה מידת ישימותן במערכת החינוך. ניתן להרחיב את הקריאה בחוברת מדיניות האיתור והטיפול בתלמידים עם הפרעת קשב ופעלתנות יתר, יולי תשפ"ב. לאחר דיונים מקצועיים הוחלט להרחיב את סל ההתאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות לתלמידים אלו החל בחודש מאי תשפ"ב.

8.1.1 ההתאמות שיתווספו לסל ההתאמות בדרכי ההבחנות עבור תלמידים עם הפרעת קשב:

- שימוש בדף נוסחאות מורחב במתמטיקה - כפוף לאבחנה של הפרעת קשב ע"י גורם מוסמך וקביל לאבחון הפרעת קשב ובצירוף אבחון דידקטי או אבחון פסיכודידקטי. ההחלטה על אישור ההתאמה הינה בסמכות הוועדה הבית ספרית. עבור תלמידים הלומדים בבתי ספר המשתתפים בתוכנית "מלקוויות ללמידה", ההתאמה היא בסמכות מערך מ"ל.
- השמעת שאלון הבחינה - כפוף לאבחנה של הפרעת קשב ע"י גורם מוסמך וקביל לאבחון הפרעת קשב ובצירוף אבחון דידקטי או אבחון פסיכודידקטי המעיד על קיומה של הפרעת למידה. אישור הזכאות להתאמות הוא בסמכות ועדת התאמה מחוזית / ועדת ערעורים עליונה/ מערך מ"ל.

8.1.2 אמצעי תמיכה נוספים בעת ההיבחנות המיועדות לכלל התלמידים לפי בחירתם:

- שימוש באטמי אזנים – תלמיד שיבחר להשתמש באטמי אוזניים בזמן הבחינה יוכל לרכוש אטמים ולהשתמש בהם במהלך בחינת הבגרות. יש לציין כי מדובר באטמים בלבד ולא באוזניות.
- שימוש בטיוטה – תלמיד שיבחר להשתמש בטיוטה יוכל להשתמש במחברת הבחינה. התלמיד יציין על הדף "טיוטה". אם התלמיד ייבחן באמצעות מחשב, הטיוטה תכתב במחשב במקום המיועד לכך.

8.1.3 היבחנות בכיתה של 3 עד 10 תלמידים – כיתה אחת בלבד בכל בית ספר:

בית הספר רשאי לשבץ נבחנים בכיתה מצומצמת אחת בה יהיו לכל הפחות 3 נבחנים ולכל היותר 10 נבחנים. הרקע לשיבוץ תלמידים אלו הינו בשל קושי ריגשי, בעיות קשב וריכוז וכו'. לא תאושר כיתה נוספת. קישור להנחיות ודגשים מועד היבחנות חורף תשפ"ב של אגף הבחינות.

8.2 שינויים בהתאמה התעלמות משגיאות כתיב במקצועות השפה

ההתאמה של התעלמות משגיאות כתיב ניתנת בבחינות הבגרות בשפה בלבד והיא מוגשת רק במקרה של שגיאות כתיב מרובות וחריגות על רקע נוירו- התפתחותי המשקפות פגיעה נרחבת בבסיסי השפה.

במקצועות רבי מלל, דלי מלל ומדעיים אין מפחיתים ניקוד על שגיאות כתיב. לעומת זאת במקצועות השפה איות תקין הוא חלק ממרכיב הבחינה.

החל בשנת הלימודים תשפ"ג ההתאמה "התעלמות משגיאות כתיב" תועבר מסמכות הוועדה הבית ספרית לדיון בוועדת התאמה מחוזית ותינתן בכפוף לאישור התאמות נוספות בשפה (ההתאמה תיושם בבחינות הבגרות בשנת הלימודים תשפ"ד ואילך). בבתי ספר ברשויות המקומיות שמתקיימת בהן התוכנית "מלקויות ללמידה" אישור הזכאות להתאמה זו הוא בסמכות מערך האבחון של המל"ל, כפי שהיה נהוג עד כה.

ניתן להגיש בקשה לוועדה המחוזית להתאמה התעלמות משגיאות כתיב רק עבור תלמידים שבית הספר ביקש בעבורם את ההתאמות האלה:

1. שאלון מותאם במקצועות שפה עברית/ערבית: הבנה, הבעה ולשון ועברית לחברה הערבית בכפוף לאבחון פסיכודידקטי.
2. השמעת שאלון הבחינה במקצוע הבחינה אנגלית או בקשה למבחן מתוקשב במקצוע אנגלית. במקצועות הבחירה בשפה נוספת – לא תינתן ההתאמה "התעלמות משגיאות כתיב".

8.3 התוכנית "מלקויות ללמידה": התוכנית כוללת תהליכי איתור, התערבות וטיפול לאורך כל שנות הלימוד בחטיבת הביניים ובמידת הצורך המלצות על המשך בירור החשד ללקות למידה באמצעות אבחון בכיתה ט. כל התלמידים המומלצים להמשך בירור, מופנים לאבחון במערך מל"ל שבשפ"ח ברשות המקומית אליה בית הספר שייך. עפ"י ממצאי האבחון והאינטגרציה עם מכלול החומרים שעמדו לרשות המאבחן מתקבלות המלצות להמשך התערבות בתיכון והחלטה על זכאות/איזכאות להתאמות בדרכי היבחנות. ניתן ליישם את הזכאות שניתנה עם הכניסה לחטיבה העליונה ואף מומלץ לתרגל את המיומנות של היבחנות באמצעות ההתאמות שאושרו. בנוסף, יש להמשיך ולבנות תוכנית עבודה מותאמת להתערבות בדרכי ההוראה והלמידה בהתאם להמלצות אבחון המל"ל.

להרחבה ניתן לעיין בחוברת **מלקויות ללמידה - התכנית המערכתית לאיתור וטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב**.

בשנת הלימודים תשפ"ג תורחב התוכנית ותיושם בחטיבות הביניים ב 65 רשויות מקומיות.

שימו לב, **אין להגיש בקשות לדיון בוועדה המחוזית** בעבור כלל התלמידים שלמדו בכיתה ט, בשנת הלימודים תשפ"ב, בבתי הספר שבהם מתקיימת התוכנית "מלקויות ללמידה" מעל שלוש שנים – בין אם ממשיכים לימודיהם בבתי הספר באותה רשות מקומית, ובין אם עברו ללמוד בבית ספר ברשות מקומית אחרת, שאינה בתוכנית. על כן, חשוב כבר בתחילת שנת הלימודים לסקור את רשימת תלמידי שכבת י ולאתר את כל התלמידים שלמדו בשנת הלימודים תשפ"ב בחטיבה המיישמת את התכנית. דגש מיוחד לתלמידים במעברים בין רשויות מקומיות ובתי ספר. להלן קישור לרשימות הרשויות בתוכנית "מלקויות ללמידה" בשלוש פעימות. על מנת לאתר את התלמידים הנ"ל יש לבדוק האם הגיעו מאחת הרשויות שהחלו את התוכנית בפעימה הראשונה ו/או השנייה – רשימת הרשויות בתוכנית "מלקויות ללמידה". המועד האחרון להחזרת תשובות מערך מל"ל מהמחוז לבית-הספר יעשה עד 15.11.22. באחריות בית הספר לוודא את הזכאות/איזכאות להתאמות בדרכי היבחנות עבור תלמידים שסיימו לימודיהם בחטיבת ביניים בהם יושמה התכנית "מלקויות ללמידה". ניתן לצפות בתשובות במשלוחית או בפורטל מוסדות חינוך – בתפריט "דו"חות וניתוחי מידע" – "משוב לבקשת התאמות מוועדות".

הבהרה: התאמות ברמה 1 שבסמכות בית הספר (הארכת זמן הבחינה, הגדלת שאלון הבחינה, שימוש בדף נוסחאות מורחב במתמטיקה והיבחנות בכיתה עד 10 נבחנים) – באחריות בית הספר התיכון לרכז ולשמור את רשימת ההמלצות להתאמות אלה ובמידת הצורך להזמין לתלמידים, מאגף הבחינות בסמוך למועד ההבחנות של התלמיד.

8.3.1 ערעור על החלטת מערך מל"ל עבור תלמידים מבי"ס שבתוכנית מ"לקויות ללמידה":

כאמור, תלמידים הלומדים ברשויות מקומיות ובחטיבות ביניים בהם מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה" יקבלו החלטה בדבר זכאות לשימוש בהתאמות בדרכי ההבחנות לאחר תהליך תלת שנתי בחטיבת הביניים הכולל איתור, התערבות מתמשכת ובמידת הצורך גם אבחון במערך מל"ל שנערך באחריות ובמימון משרד החינוך. הנחת העבודה היא כי התהליך התלת שנתי אפשר איתור וטיפול בכל התלמידים הזקוקים לכך. איתור תלמיד חדש עם חשד ללקות למידה רק בהגיעו לכיתה י הוא מקרה חריג מאוד ובודד. יכולים להתקיים במקרים **חריגים ונדירים** תלמידים שלא אותרו. במקרים בודדים אלו, יש לוודא כי קיימת סיבה מנומקת, מדוע התלמיד לא הוגש בתום התהליך התלת שנתי בחטיבת הביניים. לצורך כך יש לפנות לקבלת כל המידע הרלוונטי מחטיבת הביניים בה למד התלמיד, לבדוק אם אותר וקיבל התערבות או לא אותר כלל קודם לכן. במקרים אלה ניתן יהיה להגיש בקשה לערר.

הנחייה זו תקפה הן לתיכונים ברשויות המיישמות את התוכנית והן עבור תלמידים בתיכונים ברשויות המקומיות שאינן בתוכנית (אשר קולטות לעיתים תלמידים בוגרי התוכנית).

יש להתייחס לתפקודו של התלמיד, להישגיו, למבדקי מיפוי, ולסיבות לכך שלא הופנה למעקב, כולל מהן חוזקותיו של התלמיד ומה השתנה בכיתה י.

3. הערר על החלטת הזכאות או אי הזכאות להתאמות בדרכי היבחנות עבור כלל התלמידים שסיימו את לימודיהם בחטיבת ביניים בה מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה", יתקיים עד תום המחצית הראשונה של כיתה י.

4. הבקשה תוגש בתום מחצית א' ולא יאוחר מ- 1.2.23 לועדה המחוזית, בשבתה כוועדת ערר, שאליה שייך בית הספר התיכון על גבי נספח 4 – ערר מל"ל.

5. יש להגיש את הבקשה לאחר דיון מעמיק ומקיף בצוות בין מקצועי (צב"מ) המתקיים בכיתה י, בהתבסס על תיק סמ"ל מחטיבת ביניים, תעודות משש מחציות של חטיבת הביניים, תעודת מחצית א' כיתה י, תוצאות מבדקי המיפוי, עדויות ואבחון, במידה וכבר אובחן במל"ל. לא יתקבל אבחון מגורם חיצוני לצורך מתן התאמות בדרכי ההיבחנות.

עם קבלת תשובת הערר, על הצוות ליידע את התלמיד והוריו בדבר ההחלטה הסופית.

הבקשה לערעור על החלטת מל"ל יכולה להיות בשני סוגי מקרים:

1. ערעור על בקשות שהוגשו על ידי בית הספר ולא אושרו במל"ל (קרי בית הספר ביקש התאמה כלשהי, הבקשה נדונה במסגרת מערך האבחון במל"ל וממכלול הנתונים נמצא שאין הצדקה לאישור).

2. פנייה חריגה - תלמידים שלא אותרו כלל בחטיבת הביניים או כאלה שהיו במעקב בחטיבה אך לא הוגשו למל"ל או תלמידים שהוגשו למל"ל וקיבלו התאמות אך כעת מבקשים התאמה שלא נידונה במל"ל בפניה הראשונה.

הוועדה תדון בבקשה לשינוי התאמות ו/או בהפניה להמשך בירור במל"ל. לא יתקבלו אבחונים מגורם חיצוני/ פרטי.

8.4 מערכת הבגרויות החדשה

אגף לקויות למידה והפרעת קשב חבר להשקת מערכת הבגרויות של משרד החינוך בהובלת אגף בכיר בחינוך. באמצעות מערכת הבגרויות המקוונת, ינהלו בתי הספר את כל מערך הבגרויות שלהם כולל ההגשה המקוונת של הבקשות להתאמות בדרכי ההיבחנות לוועדה המחוזית, לוועדת ערעורים עליונה ולוועדת חריגים.

בשנת הלימודים תשפ"ב החלה המערכת בפילוט מורחב בבתי ספר בפריסה ארצית. בתי ספר אלו הגישו את בקשותיהם לדיון בזכאות להתאמות בבחינות הבגרות באופן מקוון לוועדת התאמות מחוזית. בשנת הלימודים תשפ"ג בתי הספר שבפילוט יוכלו לצפות בנתוני בית הספר ובתשובות הוועדה המחוזית באמצעות מערכת הבגרויות החדשה.

דגשים בהגשת בקשות לוועדה מחוזית במערכת הבגרויות החדשה:

הגשת הבקשות במערכת המקוונת תיעשה בהתאם לכל הכללים וההנחיות של חוזר זה. להלן דגשים ספציפיים להגשה מקוונת בשונה מהגשה ידנית:

✓ **הנתונים** בנספח 1 מוקלדים באופן מקוון במערכת ועל כן אין צורך לסרוק ולהגיש נספח זה.

✓ **יש לוודא** שקיימת התאמה בין הבקשות שסומנו באופן מקוון במערכת ובין הבקשות בנספח 3.

✓ **אין צורך להגיש צילום ת"ז**

✓ **ויתור סודיות הורים** - חייב להיות חתום בכתב יד, לא מוקלד ולא דיגיטלי.

✓ **ערר תלמיד/ הורים** - בתי הספר המגישים את בקשותיהם לערר במערכת הבגרויות החדשה יסמנו זאת במסך הבקשות ועל כן אין צורך לסרוק את נספח 8 ו8א (הבקשה מוקלדת באופן מקוון).

הערה: המעבר לעבודה במערכת המקוונת מצריך שימת לב יתרה והקפדה על פרטי הבקשה שכן לא יתאפשר שינוי בפרטי הבקשה לאחר שליחה אל המחוז. שימו לב, כי לכל תלמיד **זכאות לדיון אחד בלבד** בוועדה מחוזית ודיון אחד בלבד בוועדת ערעורים עליונה.

8.5 רפורמת התחדשות הלמידה במקצועות המח"ר

רפורמת התחדשות הלמידה במקצועות המח"ר מורכבת משני שלבים. בשלב הראשון של לימודי היסוד, בכל אחד מהמקצועות, תתקיים הערכה פנימית שתכלול גם מבחנים פנימיים. על ההערכה הפנימית תהיה בקרה חיצונית. בשלב השני תכתב עבודה רב-תחומית בקבוצה שתוערך על ידי בוחן חיצוני גם באמצעות פרזנטציה. במצבי היבחנות אלה יש לקחת בחשבון את צרכיהם של התלמידים עם לקויות הלמידה והפרעת הקשב ובמידת הצורך לאפשר לתלמידים שאושרו להם התאמות בהיבחנות על ידי ועדה מחוזית או מערך המל"ל (בתי ספר ברשויות המקומיות שבתוכנית "מלקויות ללמידה") להיבחן עם ההתאמות שאושרו (פרט למבחן מותאם שאינו רלוונטי במקרה זה).

במסגרת רפורמה זו לא יתקיימו מבחני בגרות חיצוניים לתלמידים שהחלו לימודיהם בכיתה י' בשנת הלימודים תשפ"ג.

תלמידים שהחלו כיתה י' בשנת הלימודים תשפ"ג ולא למדו ברשויות המקומיות שבהן מופעלת התכנית "מלקויות ללמידה", יש לבחון את נחיצות התאמות בדרכי ההיבחנות במסגרת הוועדה הבית ספרית, והמלצתה של הוועדה הבית ספרית לוועדה מחוזית, ולפעול בהתאם לנוהלי חוזר זה. חשוב להבהיר לתלמיד והוריו כי **מתן התאמות במסגרת ההיבחנות הבית ספרית אינו מחייב בהמשך את החלטת הוועדה מחוזית.**

הערה: כאשר מאושרות לתלמיד התאמות בהיבחנות מומלץ לתרגל את השימוש בהן ולהתנסות בסימולציות שונות למצבי היבחנות עוד בטרם מועד הבחינה.

להעמקה בנושא ניתן לעיין בחוזר מתווה ההיבחנות עבור מחזורי הלימוד תשפ"ג-תשפ"ה של אגף הבחינות חלק שני – מענה ודגשים לאוכלוסיות ייחודיות במקצועות המח"ר - תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב.

9. פירוט ההתאמות בדרכי ההיבחנות שניתן לבקש עבור תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב בוועדות התאמה מחוזיות ו־בתוכנית "מלקויות ללמידה"

טבלה מסכמת- התאמות בדרכי היבחנות ברמה 1-2-3

רמה	סוג התאמה	מאושרת על ידי	בהתבסס על...	הערות
רמה 1 התאמות המתייחסות לתנאי הבחינה	הארכת זמן הבחינה ב־25% ממשך הבחינה	הוועדה הבית ספרית	חוות דעת והמלצות של מורים בכפוף לממצאי דוגמאות מבחנים ובחינת נחיצות ההתאמה.	אין צורך באבחון דידקטי או פסיכו דידקטי. לצורך הארכת זמן החורגת מ 25% מזמן הבחינה יש לפנות לוועדת חריגים.
	הגדלת שאלון הבחינה	הוועדה הבית ספרית	חוות דעת והמלצות של מורים, מסמך רפואי המעיד על אבחנה רפואית עדכנית.	אין צורך באבחון דידקטי או פסיכו דידקטי . ההתאמה ניתנת על רקע קשיים במיקוד הראייה, לקות ראייה, קשיים בעיבוד חזותי או בקשב חזותי או קושי לעקוב אחר רצף המלל במהלך הקריאה.
	שימוש בדף נוסחאות מורחב	הוועדה הבית ספרית / מערך מל"ל	חוות דעת והמלצות של מורים בהתאם למקצועות שבהם נדרשת ההתאמה ובכפוף לממצאי דוגמאות מבחנים ובחינת נחיצות ההתאמה.	נדרש אבחון דידקטי או פסיכו דידקטי. או אבחון של הפרעת קשב בצירוף אבחון דידקטי/פסיכודידקטי
יש לתעד את כל תהליכי אישור ההתאמות שבסמכות ביה"ס בהתאם למפורט בחוזר זה.				

² מערך מל"ל – בתי ספר במסגרת התוכנית "מלקויות ללמידה"

רמה	סוג התאמה	מאושרת על ידי	בהתבסס על	הערות
רמה 2 התאמות המתייחסות לתנאי הבחינה לדרך ההצגה והמענה	השמעת שאלון הבחינה במקצועות רבי מלל (במקצועות שפה עברית/ערבית, ועברית לדוברי ערבית, ראה השמעה רמה 3)	ועדת התאמה מחוזית / ערר / מערך מל"ל	שתי חוות דעת של מורים שונים והמלצותיהם בהתאם למקצועות שבהם נדרשת ההתאמה, דוגמאות משני מבחנים משווים בשני מקצועות שונים וממצאי אבחון דידקטי או פסיכו דידקטי במקרה של לקויות למידה, או כפוף לאבחנה של הפרעת קשב ו בצירוף אבחון דידקטי או פסיכודידקטי.	אישור ההתאמה השמעה ברבי מלל יהיה תקף למקצועות רבי מלל וגם למקצועות שאינם רבי מלל בתנאי שאינם נכללים כמקצועות שפה. אין להגיש בקשה נפרדת לבקשה במקצועות דלי מלל. השמעת השאלון תתבצע באמצעות מכשיר MP3 וכרטיס מיקרו SD ייעודי לבחינה או באמצעות מחשב במערכת ה-iTest בהתאם לפרסום סמלי שאלון ספציפיים באתר אגף הבחינות. במקצועות בהם לא ניתן עדיין לקיים את הבחינה במערכות המתוקשבות, ההתאמה תתקיים על ידי הקראה של בוחן אנושי וניטראלי. תלמיד שיבחר לבצע את ההשמעה ב-iTest יוכל גם להקליד את תשובותיו במחשב.
	השמעת שאלון הבחינה באנגלית	ועדת התאמה מחוזית/ערר / מערך מל"ל	חוות דעת והמלצות של מורה אנגלית, דוגמאות ממבחנים משווים, ממצאי אבחון דידקטי או פסיכו דידקטי במקרה של לקויות למידה או בכפוף למסמך קביל עם אבחנה של הפרעת קשב ו בצירוף אבחון דידקטי או פסיכודידקטי. להשמעה באנגלית חובה לצרף הרחבה ספציפית באנגלית בגוף האבחון.	לא ניתן להגיש בקשה גם להשמעה וגם להקלדה. כאשר לתלמיד נדרשות השמעה וגם הקלדה יש להגיש בקשה למבחן מתוקשב (התאמה ברמה 3). השימוש במילוניית אלקטרונית באמצעות ה-iTest בשאלון 016471 (מודול E) ניתן רק לתלמידים שאושרה עבורם ההתאמה של "השמעת שאלון הבחינה" באנגלית.
	התעלמות משגיאות כתיב במקצוע אנגלית			החל משנת תשפ"ג ניתן לבקש התאמה זו, אם הוגשה בקשה גם להשמעת שאלון הבחינה באנגלית.

רמה	סוג התאמה	מאושרת ע"י	בהתבסס על	הערות
רמה 2 התאמות המתייחסות לתנאי הבחינה לדרך ההצגה והמענה	הקלדת תשובות הבחינה במחשב במערכת ה-iTest ההקלדה תתקיים לפי סמלי שאלונים ספציפיים	ועדת התאמה מחוזית / ערר/ מערך מל"ל	חוות דעת והמלצות של מורים בהתאם למקצועות שבהם נדרשת ההתאמה (יש למלא את נספח 11), ודוגמאות משני מבחנים בתחומי דעת שונים הכתובים בכתב ידו של התלמיד וכוללות לפחות שתי תשובות, כשאחת מהן בהיקף 15 שורות לכל הפחות ובכפוף לממצאי אבחון דידקטי או פסיכו-דידקטי. אין צורך בהגשת מבחן משווה. לבקשה להתאמות באנגלית חובה הרחבה ספציפית באנגלית בגוף האבחון.	אין התאמה של הקלדת תשובות הבחינה במקצועות דלי מלל. במקרים בודדים וחריגים בלבד יש לשקול את נחיצות ההתאמה ולהגישה לוועדת חריגים על פי הנוהל הנדרש. הבקשה תוגש באופן ספציפי ונפרד על פי כל תחום דעת והאישור יהיה תקף רק בעבור אותו מקצוע. באנגלית – לא ניתן להגיש בקשה גם להשמעה וגם להקלדה. הבקשה היא להשמעה או הקלדה. כאשר לתלמיד נדרש כפל התאמות יש להגיש בקשה למבחן מתוקשב. במקצועות רבי מלל בלבד שבהם לא ניתן עדיין לקיים את הבחינה במערכות המתוקשבות, ההתאמה תתקיים על ידי הכתבה לבוחן אנושי וניטראלי. במקרים חריגים ונדירים ביותר בהם ההתאמה הקלדה לא תסייע לתלמיד ניתן יהיה לפנות בצרוף אבחון ואישור הוועדה המחוזית לצורך המרת ההקלדה להכתבה לבוחן אנושי. אישור ההתאמה של הקלדה בלבד, לא יאפשר לתלמיד השמעה באמצעות המחשב ופעולה זו תיחסם בפניו.
רמה 3 התאמות המתייחסות לתנאי הבחינה, דרך ההצגה, המענה והתוכן.	מבחן בעל פה במקצועות רבי-מלל (במקצועות טכנולוגיים יש לוודא מול מפמ"ר המקצוע)	ועדת התאמה מחוזית/ערר/ מערך מל"ל	שתי חוות דעת של מורים שונים והמלצותיהם בהתאם למקצועות שבהם נדרשת ההתאמה, דוגמאות משני מבחנים משווים משני מקצועות לימוד שונים, הכוללים שתי תשובות של 15 שורות לפחות (יש לצרף מבחן מקורי בכתב ידו של התלמיד + מבחן מתומלל. יש להקפיד מהימנעות של תיווך/פירוש/הוספה/או תיקון ניסוח התלמיד) יש לצרף הוכחה על אי יעילות מספקת של התאמה מרמה 1 או 2. בכפוף לממצאי האבחון הפסיכו-דידקטי (או פסיכולוגי ודידקטי).	הבקשה תוגש רק במקרים חריגים בהם עולים מעבר לכל ספק פערים משמעותיים וקיים ידע מוכח שאינו בא לידי ביטוי בדרך אחרת. התאמה זאת אינה חלה על כל המקצועות. יש לשים לב לפירוט על פי כל מקצוע. באנגלית, אין מבחן בעל פה – יש לבקש בחינה מתוקשבת באנגלית.

רמה	סוג ההתאמה	מאושרת ע"י	בהתבסס על	הערות
רמה 3 התאמות המתייחסות לתנאי הבחינה, דרך ההצגה, המענה והתוכן.	מבחן מתוקשב באנגלית (השמעה + הקלטה/הקלדה)	ועדת התאמה מחוזית/ערר/ מערך מל"ל	חוות דעת והמלצות של מורי אנגלית, חיבור, דוגמת מבחן משווה ובדיקת נחיצות ההתאמה, ובכפוף לממצאי האבחון הפסיכו דידיקטי (או פסיכולוגי ודידיקטי) הכולל הרחבה ספציפית באנגלית.	הבקשה תוגש רק אם הוכח כי התאמה מרמה 1 או 2 של אינן מסייעת. אישור ההתאמה של מבחן מתוקשב באנגלית יאפשר לביה"ס ולתלמיד לבחור הקלדה או הקלטה.
	המרת המבחן במתמטיקה למקצוע מדעי אחר	ועדת התאמה מחוזית/ערר/ מערך מל"ל	חוות דעת והמלצות של מורים, דוגמת מבחן, עדויות תומכות ובחינת נחיצות ההתאמה ובכפוף לאבחון פסיכו דידיקטי + אבחון ספציפי במתמטיקה. שימו לב , חובה לצרף אבחון נפרד במתמטיקה (מעבר להרחבה באבחון), המצביע על דיסקלקוליה חמורה ומשמעותית במיוחד.	מומלץ להגיש את הבקשה בסוף כיתה ט כדי שהתלמיד יוכל להשתלב במקצוע ההמרה מיד עם הכניסה לתיכון. נדרש ללמוד מקצוע מדעי אחר ויש לתאם עם מפמ"ר המקצוע המבוקש להמרה. מקצועות ההמרה מפורסמים בחוזר מנכ"ל .
	מבחן מותאם במקצועות רבי מלל, דלי מלל	ועדת התאמה מחוזית/ערר/ מערך מל"ל	במקצועות רבי מלל – שתי חוות דעת של מורים ולכל חוות דעת יש לצרף גם מבחן במקצוע (שניים סה"כ) בכתב ידו של התלמיד, כולל שאלון הבחינה עם ניקוד לכל שאלה וציון כולל ובכפוף לאבחון פסיכו-דידיקטי (או פסיכולוגי ודידיקטי). במקצועות דלי מלל – חוות דעת המורה ומבחן בכתב ידו של התלמיד הכולל שאלון הבחינה, הערות, ניקוד לכל שאלה וציון כולל, בעבור כל מקצוע דל מלל שבו מבוקשת ההתאמה ובכפוף לאבחון פסיכו-דידיקטי (או פסיכולוגי ודידיקטי). במקצוע מתמטיקה – נדרשת הרחבה ספציפית בגוף האבחון בתחום המתמטיקה (בנוסף על תת מבחן חשבון במבחני אינטליגנציה באבחון הכולל תחום זה).	ההתאמה איננה קיימת בכל המקצועות. יש להתעדכן דרך מפמ"ר המקצוע לגבי קיומה של ההתאמה ולגבי מבנה המבחן המותאם. אין מבחן מותאם באנגלית. תלמידים שאושרה להם ההתאמה ילמדו את כל היקף החומר הנדרש לבחינות הבגרות. בחינה מותאמת תכלול את כל נושאי הלימוד לבחינה .

חוות דעת והמלצות של מורים, מבחן בכתב ידו של התלמיד כולל שאלון הבחינה עם ניקוד לכל שאלה וציון כולל, חיבור בכתב ידו של התלמיד (15 שורות לפחות) וכפוף לממצאי האבחון פסיכודידקטי (או פסיכולוגי ודידקטי).	ועדת התאמה מחוזית/ערר/ מערך מל"ל	מבחן מותאם במקצועות שפה: בעברית: הבנה, הבעה ולשון בחברה היהודית ערבית: הבנה, הבעה ולשון בחברה הערבית והדרוזית עברית בחברה הערבית והדרוזית	
בקשות להשמעה או להקלדה במקצועות הללו יוגשו במקרים חריגים ובודדים בלבד. ניתן להגיש בקשה להשמעה בנוסף על בקשה של מבחן מותאם ורק אם יימצא כי מבחן מותאם אינו מספיק. אפשר להגיש בקשה להקלדה ללא מבחן מותאם.	להשמעה: אבחון פסיכו דידקטי, חוות דעת והמלצות של מורים בכפוף לממצאי האבחון, דוגמת מבחן משווה ובחינת נחיצות ההתאמה, חיבור בכתב ידו של התלמיד. להקלדה: אבחון דידקטי או פסיכו דידקטי, חוות דעת והמלצות של מורים בכפוף לממצאי האבחון, דוגמת מבחן ובחינת נחיצות ההתאמה, חיבור בכתב ידו של התלמיד.	1. מבחן מותאם בשפה עם השמעה/הקלדה בעברית/ערבית	
החל משנת תשפ"ג ניתן להגיש בקשה להתעלמות משגיאות כתיב <u>בעברית/ ערבית: הבנה, הבעה ולשון</u> ובבחינה עברית בחברה הערבית, רק אם הוגשה בקשה למבחן מותאם במקצועות אלו.	נדרש אבחון פסיכו דידקטי. חוות דעת והמלצות של מורים וכפוף לממצאי דוגמאות מבחנים ובחינת נחיצות ההתאמה.	2. מבחן מותאם בשפה עם התעלמות משגיאות כתיב	

- מסמכים נוספים שיכולים לסייע לדיון בנחיצות ההתאמות: שאלון איתור ראשוני (למורה, לתלמיד, להורה, נספחים 1א+2א+3א), מחוון מורה (נספח ב)
- בקשות להתאמות במקצועות נוספים שאין להם נספח ספציפי בחוזר זה יש לוודא עם מפמ"ר המקצוע את ההתאמות הקיימות במקצוע לפני ההגשה לוועדה המחוזית. במידת הצורך ניתן להגיש על נספח אחר שנראה רלוונטי למקצוע, מבין הנספחים 9-11 (לא רלוונטי להגברה נוספת בשפה זרה).
- אם התלמיד נדרש ללמוד מקצוע שפה זרה נוספת כמקצוע חובה בלבד, לא כהגברה (מעבר לאנגלית), הבקשה תוגש לדיון בוועדה המחוזית והדיון יתקיים כמו במקצוע אנגלית.
- במקצועות שפה זרה נוספת ניתנות רק ההתאמות שבסמכות ביה"ס. במקרים חריגים שבהם תלמיד עם הפרעת למידה ספציפית יבחר את מקצוע ההגברה כשפה זרה נוספת שאינה מקצוע חובה, ויזדקק להתאמות בדרכי ההיבחנות שאינן בסמכות הוועדה הבית ספרית, יש לפנות לוועדת חריגים.
- הבחינה בערבית: הבנה, הבעה ולשון (בחברה שאינה יהודית) מחולקת לשני חלקים (ספרות וערבית: הבנה, הבעה ולשון) ולסמלי שאלונים נפרדים. ספרות נחשב למקצוע רב-מלל, ולכן כל הנהלים החלים על מקצועות רבי מלל חלים גם על מקצוע זה.

ההגשה תתבצע ע"ג נספח 10א הספציפי למקצוע זה. להלן סמלי השאלונים הרלוונטיים :

ערבית לדוברי ערבית : 020282 ,020281 ,020382 ,020381

ערבית בבתי הספר הדרוזיים : 021283 ,021382 ,021282 ,021381

לפירוט נוסף יש להתעדכן בחוזר המפמ"ר המתעדכן מדי שנה באתר המפמ"ר.

- פירוט על אופן יישום ההתאמות ניתן לקרוא בחוברת "יישום התאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב – עדכון מאי 2022" אולם יש לשים לב לשינויים שחלו בהתאמות המפורטות בטבלה לעיל שבחוזר זה.

כיתות/תוכניות מיוחדות (לא כולל חנ"מ³):

10.1 תלמידים הלומדים בכיתות/תוכניות מיוחדות בבתי ספר שבהם מתקיימת התוכנית "מלקויות ללמידה" - תלמידים אשר למדו בחטיבות הביניים ברשויות שבהן מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה" יקבלו זכאותם להתאמות בדרכי ההיבחנות בבחינות הבגרות במסגרת מערך המל"ל בלבד. לכן, טרם הגשת הבקשה לוועדה מחוזית, חובה לוודא אם התלמיד למד בחטיבת הביניים בה מיושמת התוכנית "מלקויות ללמידה". בתוך כך, ניתן לבדוק זאת במשלוחית או בפורטל מוסדות חינוך "משוב לבקשת - התאמות" על פי שם ותעודת זהות התלמיד.

10.2 תלמידים הלומדים במסגרת האגף למחוננים ומצטיינים שקיבלו אישור להיבחנות בכיתה י בבחינות הבגרות במקצועות ספציפיים, ואשר עשויים להזדקק להתאמות בדרכי ההבחנות – יש לבדוק בעבורם את נחיצות ההתאמות במקצועות אלה במהלך כיתה ט. במידת הצורך ועל פי החלטת הוועדה הבית ספרית תוגש בעבורם בקשה לדיון לוועדת ההתאמות המחוזית בסיום כיתה ט.

1. מועד היבחנות קיץ לתלמידים בכיתה י הלומדים במסגרת האגף למחוננים ומצטיינים (לא כולל תלמידים שלמדו בחטיבת הביניים שבהם יושמה התוכנית "מלקויות ללמידה" אשר תהליך הבירור עבורם התבצע במערך המל"ל)

מסגרת בה לומד התלמיד	שלבי החינוך (מבנה בית הספר)	אופן הגשת הבקשות	מועד אחרון להגשת הבקשה לוועדה המחוזית
כיתת מחוננים	שש שנתי	רגיל (על פי המפורט בחוזר זה)	בתום כיתה ט (04.06.23)
כיתת מחוננים	חטיבה עליונה עצמאית	החטיבה העליונה תגיש את הבקשות לוועדה המחוזית (על פי המפורט בחוזר זה)	עד לתאריך ה- 20.12 (בהיותם בכיתה י')
כיתה רגילה	שש שנתי / חטיבה עליונה עצמאית	הבקשות יוגשו לוועדה המחוזית. תהליך מקדים עד לתאריך 15.11- יש להעביר לאגף למחוננים ולמצטיינים את הבקשה לאישור תכנית האצה בכתובת המייל: galittz@education.gov.il ולציין את שמות התלמידים שיש לגביהם חשד לקות למידה.	עד לתאריך ה- 20.12 (בהיותם בכיתה י')

³ הנחיות בדבר התאמות בבחינות לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים, מופיעות מידי שנה בחוברת הקמת בסיס הדיווח למנהלי חטיבה עליונה, פרק החינוך המיוחד. יודגש, כי הנחיות המפורטות בחוזר הנהלים הנוכחי, כוללות את התלמידים עם לקויות למידה או הפרעת קשב אשר זכאים לתמיכה לשעות שילוב מסל התמיכה המוסדי.

2. מועד היבחנות חורף י תשפ"ג

תלמידים שעשויים להזדקק להתאמות בדרכי ההיבחנות ושומרים להיבחן במועד החורף – הבקשות עבורם יוגשו לאגף למחוננים ולמצטיינים, לגבי גלית צמח, דוא"ל galittz@education.gov.il, פרט לתלמידים שסיימו את לימודיהם בחט"ב בה מתקיימת התכנית "מלקויות ללמידה". לאחר בדיקת האגף, הבקשות תועברנה לגבי אהובה סידוף באגף הבחינות, לאישור ועדת חריגים.

הנחיות בנוגע מקצועות ההיבחנות

1. בעבור מקצוע רב מלל - יש להגיש את הבקשה לוועדה המחוזית.
2. בעבור מקצועות שאינם רבי מלל (כולל אנגלית) ניתן להגיש על כל מקצוע בנפרד (בהתאם לצורך). לבקשה יש לצרף את התעודות של כיתות ח-ט. זאת, כמובן, אם הבקשה עומדת בדרישות חוזר זה.

10.3 תלמידים הלומדים בכיתות טו"ב שלגביהם נמצא חשד ללקות למידה ואמורים להיבחן בבחינות הבגרות בכיתה י' במקצועות אנגלית ומתמטיקה, יוגשו לוועדת התאמות מחוזית על פי הנהלים בחוזר זה. לוח זמנים להגשת הבקשה:

1. בית הספר ישלח את רשימת התלמידים לכתובת הדואר האלקטרונית Tov@education.gov.il עד לתאריך 15 בנובמבר בהיות התלמיד בכיתה י'. הפרטים הנדרשים: שם התלמיד, מספר ת"ז, שם בית הספר וסמל מוסד.

2. לאחר קבלת האישור יש להעביר את בקשות התלמידים עם כל תכולת הבקשה על פי המפורט בחוזר זה, לוועדת התאמות מחוזית אליה משתייך בית הספר עד לתאריך 20.12 בהיות התלמיד בכיתה י'. תלמידים שלא יתקבלו בקשות לגביהם, במועד שנקבע, הדיון בבקשותיהם ידחה לשנת הלימודים הבאה. לידיעתכם, תלמיד שהוגשה בקשה לוועדת התאמות במקצועות אנגלית ו/או מתמטיקה - לא יהיה זכאי לגשת בשנית לדיון בוועדת התאמה מחוזית במקצועות אלה (זכות ערר קיימת לכל תלמיד במידה ובקשתו נדחתה).

10.4 תלמידי כיתה י' הלומדים בבתי ספר הנמנים על מסגרות ייחודיות שבאחריות אגף א חינוך לילדים ונוער בסיכון - מח"טים ומפתנים, אשר נקלטו בביה"ס לאחר חופשת פסח של שנה"ל תשפ"ב, ניתן יהיה להגיש את בקשותיהם לדיון בוועדה המחוזית בעת שילמדו בכיתה יא על פי הנוהל הבא:

1. בית הספר ישלח למנהלת המחלקה למסגרות ייחודיות שבאגף א ילדים ונוער בסיכון הגב' נעמה כץ את רשימת התלמידים המועמדים להגשה לדיון במועד המיוחד, עד תאריך 15/11 בהיות התלמיד בכיתה יא. יש לשלוח את הרשימה לכתובת המייל: agasha@education.gov.il עם העתק לממונה אגף שח"ר מחוזי. הפרטים הנדרשים: שם בית הספר וסמל המוסד, יישוב, שמות התלמיד, מספר ת"ז של כל תלמיד, פרטי איש הקשר בבית הספר, צילום תאריך קליטה בבית הספר.

הערה: רק תלמידים שתימצא הלימה בין תאריך קליטתם במטה, לזה המוצג ע"י בית הספר, יקבלו אישור מהמחלקה למסגרות ייחודיות להגשת הבקשות במועד מאוחר כפי שצוין לעיל.

2. לאחר שיינתן אישור של המחלקה למסגרות ייחודיות לבית הספר ניתן יהיה להגיש את כל תיק הבקשה המלא כנדרש לפי הנהלים לוועדת התאמות המחוזית שאליו משתייך בית הספר, עד לתאריך 20/12 בהיות התלמיד בכיתה יא.

11. התאמות בדרכי היבחנות לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב המוגשים לוועדת התאמות מחוזית ונבחנים בתשפ"ד

באישור וועדת ההתאמות המחוזית

תחום דעת התאמה	רבי מלל	מתמטיקה ומקצועות דלי מלל	מקצועות שפה: • עברית: הבנה, הבעה ולשון • ערבית: הבנה, הבעה ולשון • עברית לדוברי ערבית	אנגלית
השמעה	2 מחווי מורים (11/11) + 2 מבחנים משווים במקצועות שונים	אישור ברבי מלל תקף גם למתמטיקה ומקצועות דלי מלל. לכן, לצורך בקשה להשמעה במקצוע דל מלל – יש להגיש בקשה לרבי מלל.	במקרים חריגים ובודדים בלבד: הבקשה תוגש רק בנוסף למבחן מותאם, נדרש מבחן משווה.	התעלמות משגיאות כתיב באנגלית יחד עם בקשה של השמעה
הקלדה	2 מחווי מורים (11/11) + 2 מבחנים בכתב ידו של התלמיד בשני תחומי דעת שונים	אין הקלדה במקצועות דלי מלל	במקרים חריגים ובודדים בלבד: ניתן לבקש ללא מבחן מותאם חיבור בכתב ידו של התלמיד	הבקשה היא להשמעה א הקלדה. יש להגיש מבחן משווה, נספח 12 + חיבור עם ציין
בעל פה	2 מחווי מורים (11/11) + 2 מבחנים משווים במקצועות שונים (תמלול הבחינה בע"פ) + הוכחה לאי יעילות השמעה/הקלדה.			יישום בבחינה מתוקשבת. הרחבה בתחום אנגלית בגוף האבחון הפסיכו-דידקטי. מחוון מורה (נספח 12), מבחן משווה (תמלול של הבחינה בע"פ), 2 חיבורים בכתב ידו של התלמיד עם ציין
מותאם	2 מחווי מורים (11/11) + 2 מבחנים במקצועות שונים	הרחבה בתחום המתמטיקה בגוף האבחון הפסיכו-דידקטי. מחוון מורים (נספח 9/9) + מבחן דוגמה		
המרה		מתמטיקה- מחוון מורים (נספח 9/9), דוגמת מבחן. אבחון נפרד ומעמיק במתמטיקה המצביע על קיומה של דיסקלקוליה חמורה		

את כל הבקשות לוועדת התאמות יש להגיש על גבי הנספחים המתאימים, בצירוף: נספח 1, נספח 3 חתום ע"י מנהל, אישור הורים (נספח 4), תצלום ת.ז., תעודות (כיתות ט + י + שנה אחרונה לתלמידי יא), מכתב תלמיד, מחווי מורים (נספחים 9-12), ואבחון משולב (פסיכו-דידקטי) חתום בכתב יד המאבחן (פרט להשמעה/הקלדה במקצועות רבי מלל ואנגלית, והקלדה בלבד בשפה, בהם ניתן להסתפק באבחון דידקטי).

באישור הוועדה הבית ספרית

נדרש אבחון (דידקטי ו/או פסיכו-דידקטי)	ללא אבחון פסיכו-דידקטי
• דף נוסחאות מורחב	• הארכת זמן הבחינה • הגדלת שאלון הבחינה (מסמך רפואי)

דגשים לכל סוגי ההתאמות (1,2,3)

- נדרש תהליך היכרות עם התלמיד לאורך השנים.
- הערכת תפקוד וביצוע, תוך דגש על תהליכי התערבות, למידה/הערכה.
- תיעוד בדיקת נחיצות ההתאמות לקראת בחינות הבגרות, באופן מדורג לאורך השנה.
- הגשת הבקשות לוועדת ההתאמות המחוזית עד תאריך 4.6.2023 (עבור מועד חורף וקיץ)
- יש להגיש בקשה אחת במועד אחד לכל ההתאמות המבוקשות עבור התלמיד.

הערות

- נדרש מכתב בכתב ידו של התלמיד בכתיבה חופשית, ללא הדרכה מקדימה (לא מוקלד).
- השמעת שאלון והקלדת תשובות: בסמלי שאלון ספציפיים, לפי הנחיות אגף הבחינות.
- במקצועות רבי מלל, דלי מלל ומדעיים אין מפחיתים ניקוד על שגיאות כתיב.

* הוראות המרכז אינן עומדות בפני עצמן אלא כספיקה לפירוש המופיע בגוף החומר

נספחי רשות מסמכים המסייעים לצוות החינוכי	נספחי מערך מל"ל – "מלקויות למידה"	נספחי חובה וועדה מחוזית (1-4), (8-12,14) נספחי מידע (5-7)
נספח 1א, 2א, 3א שאלון איתור ראשוני (למורה, לתלמיד, להורה) נספח ב - בדיקה להיכרות והתבוננות בתלמיד - קריאה נספח ג - הודעה להורים	מל"ל – נספח 4 – ערעור על החלטת מערך האבחון מל"ל – "מלקויות ללמידה"	נספח 1 – רשימת מסמכים והתאמה המבוקשת נספח 2 – טופס ריכוז בקשות להתאמות בדרכי היבחנות נספח 3 – טופס הפנייה לוועדת התאמות מחוזית נספח 4 – הסכמת הורים לויתור סודיות נספח 5 – בעלי תפקידים במנהל הפדגוגי ובמחוזות נספח 7 – סטנדרטים לביצוע בחינה בעל פה לתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב – יעודכן בהמשך נספח 8 – ערעור על החלטת הוועדות לכל תלמיד וריכוז נתוני ערר בית ספריים. נספח 9 – מתמטיקה (עברית / ערבית) – דיווח מורה נספח 10 – עברית / ערבית : הבנה, הבעה ולשון - דיווח מורה נספח 11 – מקצועות רבי מלל (עברית / ערבית) – דיווח מורה נספח 12 – אנגלית – דיווח מורה נספח 14 – הארכת זמן ו/או הגדלת שאלון - סיכום הוועדה הבית ספרית